Japanski jezik

Japanski jezik 日本語 [Nihongo]	
Države **govorenja:**	Japan, Havaji, Palau
Regije **govorenja:**	Uglavnom Daleki Istok
Broj govornika:	materinski jezik: 127 milijuna
Rang:	9
Razredba:	japanski jezici
	japanski
	Jezični kôd
ISO 639-**1**:	ja
ISO 639-**2**:	jpn
ISO 639-**3**:	JPN

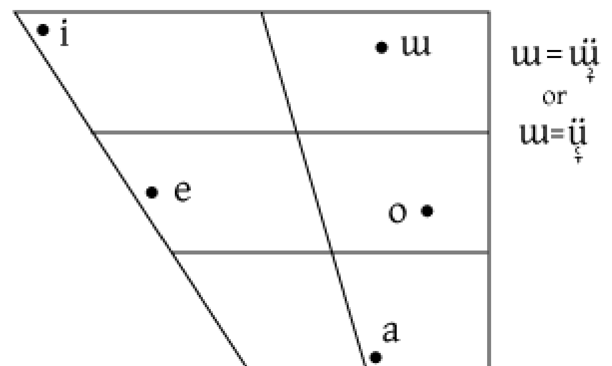
Vidi također: Jezik | Jezične porodice i jezici | Popis jezika po kodnim nazivima |Dodatak: Popis jezika

Japanski jezik (ISO 639-3: jpn (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=jpn); 日本語, *nihongo*) je službeni jezik u Japanu, a osim toga se govori i u dijelovima Kine i Koreje koji su dugo bili pod japanskom vlašću, te područjima gdje živi puno japanskih emigranata (SAD, Brazil). 121.050.000 govornika u Japanu (1985).[1]

Postoji nekoliko teorija o nastanku japanskog jezika, ali znanstvenici se još uvijek razilaze u mišljenjima. Najvjerojatnija teorija povezuje japanski s izumrlim jezicima koji su se u prošlosti upotrebljavali na području korejskog poluotoka i Mandžurije.

Zbog razvoja u dugogodišnjoj izolaciji, teško je pronaći bilo kakve veze između japanskog i drugih jezika, a na temelju nekih obilježja povezuje ga se s turskim jezikom. Japanski jezik zajedno s rjukjuanskim jezicima, spada u japansku jezičnu porodicu.

Sadržaj

Japanski samoglasnici

Pismo

Pismo su Japanci preuzeli od Kineza u 5. stoljeću. Za ideografske kineske znakove zvane kanđi (漢字) razvili su vlastiti sustav čitanja i iz njih razvili dva fonemska pisma, hiraganu (ひらがな, *hiragana*) i katakanu (カタカナ, *katakana*). Svako od tri pisama ima svoje mjesto i način uporabe. Dok se pojedini kanđiji ili skupine kanđija upotrebljavaju za zapisivanje imenica i korijena glagola, hiragana se rabi u kombinaciji s kanđijima za zapis gramatičkih nastavaka (glagolska vremena, komparacije pridjeva, i sl.), gramatičkih riječi (veznici, čestice, itd.) i japanskih riječi za koje kanđiji ne postoje ili ih se u praksi namjerno izbjegava (npr. kod pokaznih zamjenica, ustaljenih pozdrava, nekih često glagola koji se često upotrebljavaju, ...). Katakanom se pišu strane riječi i onomatopejski izrazi, a ponekad

se upotrebljava i za naglašavanje pojedinih riječi (slično kao podebljana ili ukošena slova u latinici). Osim ta tri pisma, povremeno se rabi i latinica (ローマ字, *romađi*), uglavnom za kratice i ponekad za naglašavanje riječi. U japanskom sustavu pisanja moguća su dva smjera pisanja:

- okomito (tradicionalan način) - stupci s desna na lijevo, znakovi u stupcu odozgo prema dolje
- vodoravno - redovi odozgo prema dolje, znakovi u redu s lijeva na desno

Fonologija i izgovor

Japanski jezik ima pet samoglasnika.

Prilično su bliski hrvatskima, s iznimkom nezaobljenog [ɯ] umjesto zaobljenog /u/. Taj glas se izgovara slično njemačkom [ṳ̈].

Suglasnici koji ne postoje u hrvatskom fonološkom sustavu su [ɕ], bezvučni alveopalatalni frikativ koji se izgovara kao meko /š/, [ɸ], bezvučni dvousneni frikativ koji zvuči kao glas između /f/ i /h/, [ɻ], odnosno [ɾ] najbliži su našem /r/, ali prvi je sličan kombinaciji glasova /r/ i /l/ (/l/ ne postoji kao zaseban fonem u japanskom jeziku), dok je drugi najbliži kombinaciji /r/ i /d/. Oba su klasificirana kao alveolarni dotačnici (*tap* ili *flap* na engleskom), a [ɻ] je lateralan, poput glasa /l/. Hrvatski glas /r/, za razliku od toga, u standardnom jeziku spada u drhtajne glasove (trill). Glas /n/ se izgovara kao /m/ ispred dvousnenih suglasnika /b/, /p/ i /m/, a ispred /k/, /g/ i /n/ se izgovara [ŋ] te postaje velarni nazal.

Glasovi /y/ i /w/ izgovaraju se slično engleskim varijantama, kao u riječima *you* odnosno *we*. U modernom japanskom iza njih ne mogu slijediti samoglasnici /i/ i /e/. Ostali glasovi bliski su hrvatskom fonološkom sustavu.

Važno je napomenuti kako se, i u govoru i pismu, japanski fonološki sustav temelji na slogovnom izgovoru, pa se glasovi izgovaraju i ponekad modificiraju ovisno o suglasniku koji slijedi samoglasnik. Tako red slogova koji počinju s /t/ ima iznimku kad nakon njega slijedi glas /i/, pa postaje /chi/ (pisano romađijem), te je isti slučaj sa /s/ gdje dobivamo /shi/. Druga iznimka je samoglasnik /u/ koji modificira t-red gdje taj slog glasi /tsu/ izgovara se [cu]. Ta pojava naziva se alofonijom.

Gramatika

Osnovna značajka japanske gramatike je "subjekt – objekt – predikat" (SOP) struktura rečenica, za razliku od većine indoeuropskih jezika koji imaju strukturu "subjekt – predikat – objekt" (SPO). Osim toga postoje samo dva osnovna glagolska vremena, prošlost i sadašnjost (koja se ponekad naziva i "ne-prošlost", zbog činjenice da se upotrebljava i za izražavanje budućnosti). Imenice nemaju spola niti broja. Pravila za konjugaciju glagola i pridjeva relativno su jednostavna i skoro uopće nemaju iznimki, a deklinacije imenica ne postoje.

Japanski spada u aglutinativne jezike, što znači da gramatički nastavci slijede jedan iza drugog nakon osnove, gdje svaki od njih izražava pojedinačno značenje. Na primjer, poseban nastavak za željni oblik, negaciju i prošlost "sljepljuju" se na osnovni glagolski oblik, kao u 帰りたくなかった (*nisam/nije se želio/la vratiti*).

Nepostojanje roda i broja uzrokuje višeznačnost iskaza ako ga gledamo izvan konteksta. Ipak, padež ili točnije uloga riječi obilježava se *gramatičkim česticama*. Razlikujemo **wa** koji označava temu, kao na primjer u わたし**は**がくせいです (Watashi **wa** gakusei desu, *Ja sam učenik*, doslovno *U vezi mene, učenik jest*), gdje označava da je *ja* tema rečenice. To znači da u idućoj rečenici možemo reći ペット**が**あります

(Petto **ga** imasu, *Imam kućnog ljubimca*, doslovno *Ljubimac postoji*) i bit će jasno da može biti riječ samo o govorniku jer se tema nije promijenila. Za razliku od *wa*, **ga** okvirno odgovara padežu nominativa te često označava subjekt rečenice, ali ne mora i temu razgovora, osobito ako mu je *wa* prethodio u tekstu ili govoru.

Još neke učestale gramatičke čestice su: **wo** (izgovara se /o/, riječ koja joj prethodi najčešće je objekt rečenice, odnosno ova čestica najbliža je funkciji akuzativa), **ni** (blizak dativu i lokativu), **no** (izražava posvojnost, blizak genitivu) te **he** (izgovara se /e/, naznačuje smjer kretanja ili slanja). Sve ove čestice označavaju riječ koja im prethodi.

Iako se ne mijenjaju kao u fleksijski bogatim jezicima, i imenice u japanskom podložne su promjenama. Tu je riječ o derivacijskoj promjeni, jer dodavanjem različitih afikasa (prefiksa i sufiksa) mijenjamo značenje riječi. Na primjer, お金 (*okane*, novac) ili お茶 (*ocha*, čaj), sasvim su prihvatljivi bez početnog *o-*, ali dodavanje tog prefiksa ima socijalnu funkciju - izražava više poštovanja i prihvatljivije je da ih rabe osobe ženskog roda. S druge strane, sufiksi poput 〜たち (*tachi*) ili 〜的 (*teki*) mogu se dodati određenim imenicama da specifično istaknu množinu, odnosno učine imenicu opisnim pridjevom (kao skupina pridjeva koja u hrvatskom jeziku završava na -an: moderan, renesansan itd..).

U japanskom postoje dvije vrste pridjeva. Jedna od njih se upotrebljava slično imenicama (*-na pridjevi*), te im je bliska po gramatičkim pravilima. Oblik im je raznolik, a kad se upotrebljavaju prije imenice završavaju na *-na*. Druga je sličnija glagolima (*-i pridjevi*) te podložna svim gramatičkim nastavcima koji mogu uslijediti nakog glagoskih osnova. Svi završavaju na *-i* u neobilježenom obliku.

Japanski glagoli se po japanskoj klasifikaciji dijele u pet skupina, to većina gramatika pisanih za učenike kojima japanski nije materinski jezik upotrebljava osnovnu podjelu na dvije skupine. To su *-u glagoli* i *-ru glagoli*. Razlikuju se po promjenama koje se događaju na glagolskoj osnovi kod tvorbe nekih glagolskih oblika i po nastavcima koji im se dodaju u nekim oblicima.

Iako su osnovna pravila japanskog prilično jasna, problemi u učenju tog jezika nastaju zbog različitih načina ophođenja ovisno o položaju govornika i njegovih sugovornika na socijalnoj ljestvici. Ovisno o tome razgovarate li s nadređenima, nepoznatim osobama, prijateljima ili članovima vlastite obitelji, upotrebljavaju se različite riječi i različiti glagolski oblici. Osnovna podjela razina "pristojnosti" jezika je na obični oblik (砕けた, *kudaketa*), jednostavni pristojni oblik (丁寧語, *teineigo*) i napredni pristojni oblik (敬語, *keigo*).

Hrvatska jezična praksa

U hrvatskoj je jezičnoj praksi fonetiziranje japanskih imena

Izvori

1. Ethnologue (16th) (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=jpn)

Vanjske poveznice

- Ethnologue (14th) (http://www.ethnologue.com/14/show_language.asp?code=JPN)
- Ethnologue (15th) (http://www.ethnologue.com/15/show_language.asp?code=jpn)
- Japanski jezik - abeceda (PDF) (http://brng.jp/50renshuu.pdf)